

THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN NGÔN NGỮ MẠCH LẠC CHO TRẺ 5 - 6 TUỔI THEO DẠY HỌC DỰ ÁN Ở CÁC TRƯỜNG MẦM NON TỈNH NGHỆ AN

Nguyễn Thị Thanh Hảo, Trần Thị Hoàng Yên
Trường Đại học Vinh

Tóm tắt: Bài viết nghiên cứu thực trạng phát triển ngôn ngữ mạch lạc (PTNNML) cho trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi theo dạy học dự án (DHDA) tại các trường mầm non phường Vinh, tỉnh Nghệ An. Bằng việc kết hợp các phương pháp (quan sát sư phạm, điều tra phiếu hỏi, phỏng vấn, nghiên cứu sản phẩm, thống kê), nhóm tác giả thu thập dữ liệu từ 60 cán bộ quản lý và giáo viên, cùng 90 trẻ 5 - 6 tuổi. Kết quả là giáo viên đã có nhận thức tích cực về vai trò của DHDA trong phát triển ngôn ngữ mạch lạc, song năng lực vận dụng còn hạn chế, đặc biệt ở khâu xác định mục tiêu, thiết kế hoạt động và tìm kiếm tài liệu. Về phía trẻ, các kỹ năng nghe - hiểu có cải thiện rõ rệt, nhưng kỹ năng diễn đạt mạch lạc, vốn từ và kể chuyện sáng tạo còn hạn chế. Khó khăn lớn nhất của giáo viên là thiếu cơ sở vật chất, học liệu và sự phối hợp từ phụ huynh.

Từ khóa: Dạy học dự án, thực trạng, Trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi, ngôn ngữ mạch lạc.

AN INVESTIGATION INTO THE CURRENT STATUS OF COHERENT LANGUAGE DEVELOPMENT AMONG 5-6-YEAR-OLD PRESCHOOLERS THROUGH PROJECT-BASED LEARNING IN PRESCHOOLS IN NGHE AN PROVINCE

Nguyen Thi Thanh Hao, Tran Thi Hoang Yen
Vinh University

Abstract: This study examines the current status of coherent language development (CLD) in 5-6-year-old preschool children through the implementation of project-based learning (PBL) at kindergartens in Vinh Ward, Nghe An Province, Vietnam. A mixed-methods approach—including pedagogical observation, questionnaires, interviews, product analysis, and statistical processing—was employed to collect data from 60 administrators and teachers, as well as 90 children aged 5-6 years. The findings reveal that teachers had a positive awareness of the role of PBL in promoting coherent language development; however, their ability to apply it in practice remained limited, particularly in defining objectives, designing activities, and sourcing instructional materials. For the children, listening and comprehension skills showed notable improvement, whereas coherent expression, vocabulary, and creative storytelling abilities were still underdeveloped. The main challenges faced by teachers included inadequate facilities, limited learning resources, and insufficient parental involvement.

Keywords: Project-based learning; Current situation; 5-6-year-old preschool children; Coherent language.

Nhận bài: 13/08/2025

Phản biện: 16/09/2025

Duyệt đăng: 20/09/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Ngôn ngữ mạch lạc là công cụ quan trọng giúp trẻ 5 - 6 tuổi phát triển tư duy, khả năng giao tiếp và hình thành nhân cách. Tuy nhiên, trong thực tế giáo dục mầm non hiện nay, nhiều trẻ bị hạn chế về vốn từ, diễn đạt chưa logic, kỹ năng kể chuyện chưa mạch lạc; trong khi đó yêu cầu chuẩn bị cho trẻ vào lớp 1 ngày càng cao. Đây là một thách thức đặt ra đối với giáo viên và các nhà quản lý giáo dục cấp học.

Dạy học theo dự án (DHDA) trong giáo dục mầm non là hình thức dạy học tiên tiến, giúp trẻ tham gia tích cực vào việc tìm hiểu và giải quyết vấn đề. Phương pháp này khuyến khích tính chủ động, sáng tạo và hợp tác, đồng thời tạo môi trường để trẻ giao tiếp, trao đổi và vận dụng ngôn ngữ một cách tự nhiên trong các hoạt động thực tiễn. Trên thế giới và Việt Nam đã có nhiều công trình nghiên cứu chứng minh tính hiệu quả của DHDA trong giáo dục mầm non. Tuy vậy, phần lớn các nghiên cứu mới chỉ dừng ở việc nêu tiềm năng hoặc khảo sát ở phạm vi hẹp; chưa có nhiều

nghiên cứu chuyên sâu về việc vận dụng DHDA trong PTNNML cho trẻ mẫu giáo 5- 6 tuổi tại các trường mầm non, trong đó có trường mầm non ở các phường Vinh, tỉnh Nghệ An.

Xuất phát từ thực tiễn đó, nghiên cứu thực hiện nhằm: (1) Khảo sát thực trạng phát triển ngôn ngữ mạch lạc của trẻ mẫu giáo lớn theo DHDA tại một số trường mầm non ở các phường Vinh, tỉnh Nghệ An; (2) Chỉ ra những thuận lợi, khó khăn, hạn chế trong quá trình triển khai; và (3) Đề xuất cơ sở thực tiễn cho việc tổ chức DHDA nhằm nâng cao hiệu quả phát triển ngôn ngữ cho trẻ. Điểm mới của nghiên cứu là tập trung vào khía cạnh thực trạng triển khai DHDA gắn với yêu cầu PTNNML - một năng lực thiết yếu nhưng còn nhiều hạn chế ở trẻ. Kết quả nghiên cứu có ý nghĩa trong việc cung cấp bằng chứng thực tiễn, định hướng cho giáo viên và nhà trường trong việc cải thiện chất lượng tổ chức hoạt động, từ đó góp phần chuẩn bị hành trang vững chắc cho trẻ trước khi vào bậc tiểu học.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Mục đích nghiên cứu

Khảo sát thực trạng dạy học theo dự án nhằm PTNNML cho trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi tại các trường mầm non trên địa bàn các phường Vinh, tỉnh Nghệ An.

2.2. Đối tượng nghiên cứu

Gồm 60 cán bộ quản lý và giáo viên, 90 trẻ tại 3 trường: trường mầm non Thực hành, Trường Đại học Vinh, trường mầm non Arita, Trường mầm non Hoa Sen.

2.3. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp quan sát: Trực tiếp dự giờ, theo dõi các hoạt động DHDA để ghi nhận biểu hiện ngôn ngữ mạch lạc của trẻ và cách tổ chức của giáo viên.

Phương pháp điều tra bằng phiếu hỏi: phát 60 phiếu tới cán bộ quản lý, giáo viên nhằm tìm hiểu

nhận thức, thái độ và khó khăn khi triển khai DHDA.

Phương pháp phỏng vấn sâu: trao đổi với 6 cán bộ quản lý và một số giáo viên tiêu biểu để nắm bắt quan điểm, kinh nghiệm thực tiễn.

Phương pháp nghiên cứu sản phẩm: phân tích sản phẩm của trẻ (câu chuyện, lời kể, tranh minh họa, sản phẩm nhóm) để đánh giá mức độ phát triển ngôn ngữ.

Phương pháp thống kê toán học: xử lý số liệu bằng tỉ lệ %, tính điểm trung bình, so sánh và tổng hợp nhằm đưa ra kết luận khách quan.

2.3. Thực trạng phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi theo dạy học dự án ở trường mầm non

2.3.1. Thực trạng về nhận thức của giáo viên mầm non về PTNNML cho trẻ 5-6 tuổi theo dạy học dự án ở các trường mầm non các phường Vinh, tỉnh Nghệ AN

Bảng. Thực trạng nhận thức về PTNNML theo DHDA của giáo viên mầm non

TT	Tiêu chí đánh giá	Mức độ đánh giá							
		Tốt	Tỷ lệ %	Khá	Tỷ lệ %	Trung bình	Tỷ lệ %	Yếu	Tỷ lệ %
1	Nhận thức về ý nghĩa, vai trò của dạy học dự án	39	72.5	11	20.0	3	5.0	1	2.5
2	Kiến thức về phát triển ngôn ngữ mạch lạc theo DHDA	15	27.5	12	22.5	23	42.5	4	7.5
3	Khai thác kỹ năng học tập và giao tiếp của trẻ	15	27.5	26	47.5	9	17.5	4	7.5
4	Lên ý tưởng thiết kế và tổ chức hoạt động dự án	9	17.5	12	22.5	28	52.5	4	7.5
5	Lồng ghép dạy học dự án vào các hoạt động giáo dục	16	29.5	15	28.5	21	39.5	2	2.5
6	Phối hợp với phụ huynh trong dạy học dự án	17	31.0	19	35.5	14	25.5	4	8.0
7	Khả năng tìm kiếm tài liệu tham khảo về DHDA và ngôn ngữ	8	15.5	12	21.5	22	40.0	2	23.0

Kết quả khảo sát nhận thấy cho thấy: nhận thức của giáo viên về ý nghĩa, vai trò của DHDA với trẻ mầm non đạt tỷ lệ cao với 72,5%. Như vậy, PTNNML cho trẻ 5 - 6 tuổi theo DHDA đang là mối quan tâm của các nhà giáo dục ở thời điểm hiện tại.

Tuy nhiên, 27,5% là tỷ lệ giáo viên được trang bị kiến thức về PTNNML theo DHDA đạt kết quả rất thấp. Việc khai thác kỹ năng học tập của trẻ và

việc lên ý tưởng thiết kế, tổ chức hoạt động dự án cũng đang còn gặp nhiều hạn chế do chưa được tập huấn nhiều về DHDA.

Bên cạnh đó, lồng ghép DHDA vào hoạt động giáo dục và phối kết hợp với phụ huynh trong dạy học dự án giáo viên khá lúng túng do chưa hiểu rõ bản chất DHDA, kết quả điều tra cho thấy 29,5% này thấp. Ngoài ra, việc tìm kiếm tài liệu tham khảo về giáo dục trẻ mầm non cũng gặp khó khăn

do tài liệu về DHDA chủ yếu là các tài liệu nước ngoài, cùng với đó các tài liệu hướng dẫn giáo viên thiết kế và tổ chức hoạt động DHDA còn rất hạn chế.

2.3.2. Thực trạng xác định mục tiêu thông qua dạy học dự án nhằm phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi ở các phường Vinh, tỉnh Nghệ An

Qua khảo sát tại ba trường mầm non trên địa

bàn các phường Vinh, tỉnh Nghệ An (Trường Mầm non thực hành Đại học Vinh, Mầm non Arita và Mầm non Hoa Sen) với 60 giáo viên, nhận thấy việc xác định mục tiêu trong DHDA còn nhiều bất cập. Phần lớn giáo viên đã nhận thức được vai trò quan trọng của việc xác định mục tiêu khi tổ chức dự án, tuy nhiên, mức độ cụ thể hóa các mục tiêu PTNNML cho trẻ vẫn còn hạn chế.

Bảng. Đánh giá của giáo viên về mức độ xác định mục tiêu DHDA nhằm PTNNML

Mức độ xác định mục tiêu	Số lượng (GV)	Tỷ lệ (%)
Rõ ràng, cụ thể, gắn với chuẩn phát triển ngôn ngữ	13	21,6%
Tương đối rõ ràng	28	46,7%
Chưa rõ ràng, mang tính hình thức	19	31,7%
Tổng	60	100%

Kết quả điều tra cho thấy có tới hơn 1/2 số giáo viên chỉ dừng lại ở việc xác định mục tiêu ở mức độ chung chung, chưa gắn kết chặt chẽ với các yêu cầu PTNNML cho trẻ 5-6 tuổi. Trong khi đó, chỉ một tỷ lệ nhỏ giáo viên xây dựng mục tiêu dự án một cách rõ ràng, có hệ thống và phù hợp với từng giai đoạn của dự án. Thực tế này dẫn đến việc tổ chức các hoạt động trong dự án còn thiên về trải nghiệm thực tế, khám phá môi trường, nhưng chưa chú trọng đúng mức đến việc hình thành kỹ năng diễn đạt mạch lạc cho trẻ.

Nguyên nhân chủ yếu là do nhiều giáo viên chưa được tập huấn chuyên sâu về phương pháp DHDA, chưa có nhiều tài liệu hướng dẫn cụ thể để lồng ghép mục tiêu phát triển ngôn ngữ vào trong các chủ đề dự án. Một số giáo viên còn lúng túng trong việc xác định mối liên hệ giữa mục tiêu PTNNML với các lĩnh vực khác như khám phá khoa học, tạo hình, hay giáo dục kỹ năng sống. Điều này khiến cho mục tiêu giáo dục trong nhiều dự án chưa đảm bảo tính toàn diện, nhất là đối với ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ.

2.3.3. Thực trạng về nội dung phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5-6 tuổi theo dạy học dự án trên địa bàn thành phố Vinh, tỉnh Nghệ An

Để tìm hiểu thực trạng về nội dung PTNNML cho trẻ 5-6 tuổi, đề tài tiến hành khảo sát 90 trẻ tại 3 trường mầm non trên địa bàn phường Vinh, tỉnh Nghệ An. Kết quả khảo sát cho thấy, nội dung PTNNML theo DHDA mới chỉ đạt ở mức trung bình khá và chưa thực sự đồng đều giữa các kỹ năng. Ở nội dung làm giàu vốn từ, có 22,2% trẻ đạt mức tốt và 34,4% đạt khá, chiếm tổng cộng 56,6%. Đây là tỷ lệ cao nhất trong ba nội dung khảo sát, phản ánh việc tổ chức các hoạt động dự án đã tạo

điều kiện giúp trẻ mở rộng vốn từ, biết gọi tên và mô tả sự vật hiện tượng xung quanh. Tuy vậy, vẫn còn 31,1% trẻ ở mức trung bình và 12,3% ở mức yếu, cho thấy nhiều em chỉ dừng lại ở việc nhận diện từ mà chưa biết vận dụng linh hoạt vào giao tiếp hay diễn đạt thành câu hoàn chỉnh.

Trong khi đó, nội dung phát triển kỹ năng nói mạch lạc có kết quả thấp hơn với 18,9% trẻ ở mức tốt và 33,3% ở mức khá, tổng cộng 52,2%. Đáng chú ý, gần một nửa số trẻ (47,8%) vẫn ở mức trung bình và yếu. Điều này cho thấy dù có vốn từ nhất định nhưng khả năng diễn đạt logic, liên kết ý, kể lại sự việc theo trình tự của nhiều trẻ còn hạn chế. Các em thường diễn đạt ngắn gọn, rời rạc, thiếu mạch lạc, chưa thể hiện được đầy đủ nội dung của câu chuyện hay sự kiện mà mình muốn kể.

Bên cạnh đó, kỹ năng lắng nghe và phản hồi cũng chưa đạt hiệu quả cao. Kết quả khảo sát chỉ ra rằng 51,1% trẻ đạt mức khá và tốt, trong khi vẫn còn 48,9% ở mức trung bình và yếu. Con số này phản ánh nhiều trẻ chưa thực sự chú ý khi lắng nghe bạn, còn có thói quen chen ngang, ngắt lời hoặc phản hồi chưa đúng trọng tâm. Điều này chứng tỏ thói quen giao tiếp văn minh, biết chờ đến lượt và biết bổ sung, đồng tình hay phản biện phù hợp vẫn chưa hình thành vững chắc ở nhiều em.

2.3.4. Thực trạng sử dụng quy trình dạy học dự án trong phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi ở các phường Vinh, tỉnh Nghệ An

Để đánh giá một cách cụ thể và chi tiết về thực trạng áp dụng quy trình DHDA trong việc PTNNML cho trẻ 5 - 6 tuổi, tiến hành khảo sát và thu thập ý kiến đánh giá trên các tiêu chí thuộc các giai đoạn của quy trình.

Bảng. Thực trạng sử dụng quy trình DHDA trong PTNNML cho trẻ 5 - 6 tuổi

Giai đoạn	Nội dung đánh giá	Tốt (%)	Khá (%)	Trung bình (%)
Chuẩn bị	Xác định mục tiêu rõ ràng, gắn với PTNNML	22,2	30,0	35,0
	Lựa chọn chủ đề gần gũi, phù hợp với trẻ	35,0	28,0	25,0
Mở dự án	Khơi gợi hứng thú, đặt câu hỏi mở cho trẻ	40,0	25,0	20,0
	Tổ chức hoạt động nhóm, thảo luận hiệu quả	27,5	30,0	28,0
	Lồng ghép hoạt động ngôn ngữ (kể chuyện, miêu tả, thuyết trình)	29,5	25,0	30,0
	Hỗ trợ trẻ sử dụng từ ngữ mới trong giao tiếp	25,0	28,0	32,0
Đóng dự án	Tổ chức cho trẻ trình bày sản phẩm, kể lại quá trình	30,0	27,0	28,0
	Nhận xét, đánh giá sự phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ	28,0	26,0	30,0

2.3.5. Những khó khăn mà giáo viên gặp phải trong việc phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5-6 tuổi theo dạy học dự án

Để tìm hiểu khó khăn mà giáo viên gặp phải trong việc PTNNML cho trẻ 5 - 6 tuổi theo DHDA ở các trường mầm non trên địa bàn thành phố Vinh, Nghệ An, tác giả đã tiến hành khảo sát bằng hỏi tới 60 cán bộ quản lý, giáo viên, Kết quả khảo sát cho thấy giáo viên gặp phải nhiều khó khăn ở các mức độ khác nhau khi áp dụng phương pháp DHDA. Khó khăn lớn nhất được xác định thuộc về việc "Chuẩn bị học liệu, cơ sở vật chất" với 41,7% giáo viên đánh giá là rất khó khăn. Tiếp theo là khó khăn trong "Quản lý thời gian thực hiện" (38,3%) và "Thiết kế dự án phù hợp" (35,0%).

Các khó khăn khác cũng được ghi nhận ở mức độ đáng kể như: "Phối hợp với phụ huynh" (33,3% rất khó khăn), "Đánh giá sự tiến bộ của trẻ" (31,7%) và "Lồng ghép nội dung ngôn ngữ" (28,3%). Tỷ lệ giáo viên đánh giá không khó khăn ở tất cả các nội dung đều dưới 10%, cho thấy đây là những thách thức phổ biến.

Những kết quả này cho thấy cần có các biện pháp hỗ trợ cụ thể như cung cấp tài liệu hướng dẫn, bồi dưỡng kỹ năng, cải thiện cơ sở vật chất và tăng cường sự phối hợp với phụ huynh.

2.3.6. Thực trạng phát triển ngôn ngữ mạch lạc của trẻ 5 - 6 tuổi theo dạy học dự án

Để đánh giá thực trạng PTNNML của trẻ 5 - 6 tuổi, nhóm nghiên cứu không chỉ dừng lại ở việc khảo sát khả năng hiện tại của trẻ mà còn tập trung tìm hiểu mức độ tiến bộ, quá trình thay đổi và các yếu tố ảnh hưởng trong quá trình tổ chức DHDA. Kết quả khảo sát cho thấy việc áp dụng DHDA đã góp phần thúc đẩy sự PTNNML của trẻ 5- 6 tuổi, song mức độ tiến bộ chưa đồng đều giữa các kỹ năng. Trong đó, kỹ năng nghe - hiểu cải thiện rõ rệt nhất (87,8% trẻ có tiến bộ), tiếp đến là khả năng diễn đạt, trình bày ý kiến (85,6%). Các kỹ năng khác như làm giàu vốn từ (80%), liên kết câu (82,2%) và đặc biệt là kể chuyện sáng tạo (77,8%) vẫn còn hạn chế, nhiều trẻ chỉ dừng lại ở việc kể sự việc đơn giản, ít sáng tạo chi tiết.

Những kết quả này cho thấy DHDA có tác động tích cực tới phát triển ngôn ngữ mạch lạc của trẻ, nhất là trong việc tăng cường khả năng nghe - hiểu và mạnh dạn diễn đạt. Tuy nhiên, vốn từ và kỹ năng kể chuyện sáng tạo vẫn là “điểm yếu” cần được chú trọng hơn trong các biện pháp hỗ trợ tiếp theo.

III. KẾT LUẬN

Kết quả khảo sát đã phản ánh bức tranh toàn diện về thực trạng PTNNML cho trẻ 5 - 6 tuổi theo DHDA tại các trường mầm non phường Vinh, tỉnh Nghệ An. Nhìn chung, giáo viên đã nhận thức được vai trò quan trọng của DHDA trong phát triển ngôn ngữ, song năng lực xác định mục tiêu, thiết kế hoạt động và khai thác tài liệu vẫn còn hạn chế. Về phía trẻ, kỹ năng nghe - hiểu có nhiều tiến bộ, nhưng kỹ năng diễn đạt mạch lạc, vốn từ và kể chuyện sáng tạo chưa đạt như mong đợi. Các khó khăn chủ yếu xuất phát từ hạn chế về cơ

sở vật chất, học liệu, thời gian và sự phối hợp của phụ huynh.

Những kết quả nghiên cứu cho thấy DHDA có tiềm năng thúc đẩy sự PTNNML ở trẻ mẫu giáo 5 - tuổi, nhưng để đạt hiệu quả cao cần có giải pháp đồng bộ: nâng cao năng lực thiết kế - tổ chức của giáo viên, cung cấp học liệu phù hợp, cải thiện điều kiện cơ sở vật chất và tăng cường sự phối hợp giữa nhà trường và gia đình. Đây sẽ là những định hướng quan trọng cho các nghiên cứu tiếp theo cũng như cho thực tiễn triển khai DHDA trong Giáo dục Mầm non.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2021), *Chương trình Giáo dục mầm non*, VBHN 01/2021, Nxb Giáo dục Việt Nam.
2. Trần Thị Thu Hằng (2020), *Thực trạng sử dụng phương pháp dạy học dự án trong phát triển ngôn ngữ cho trẻ mẫu giáo lớn*, Tạp chí Giáo dục Mầm non, số 12, tr. 23 - 27.
3. Nguyễn Thị Mỹ Lộc, Nguyễn Ánh Tuyết (2013), *Giáo dục mầm non – Những vấn đề lý luận và thực tiễn*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội.
4. Nguyễn Ánh Tuyết (2017), *Dạy học dự án trong giáo dục mầm non: Cơ sở lý luận và thực tiễn*, Tạp chí Giáo dục, số 410, tr. 45–47.
5. Thi Song Thuong Nguyen(2); Thi Van Nguyen(2); Thi Thao Nguyen(2); Thi Tuyet Nguyen(2); Thi Cam Tu Nguyen(2); Thi Thao Nguyen(2); Thi Thuy Nga Tran(1)(*); Thi Nguyet Tran(3); Thi Thanh Hao Nguyen(3), (2025), The Current Situation of Coherent Language Development for 5-6-YearOld Children Through Project-Based Teaching at Kindergartens in Nghe An Province, East African Scholars Journal of Education, Humanities and Literature, Volume-8 | Issue-4 | Apr- 2025 | DOI: <https://doi.org/10.36349/easjehl.2025.v08i04.001> ISSN: 2617-443X (Print) & ISSN: 2617-7250 (Online)
6. Trần Thị Hoàng Yến (2009), *Phương pháp phát triển ngôn ngữ cho trẻ mầm non*, Trường Đại học Vinh
7. Vygotsky, L.S. (1978), *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*, Harvard University Press
8. Katz, L. & Chard, S. (2000), *Engaging Children's Minds: The Project Approach (2nd edition)*, Ablex Publishing, Connecticut.